

موضوع: ابعاد تعلیم و تربیت در عصر ظهور

زهرا صدر نیا

چکیده

ابعاد تعلیم و تربیت در عصر ظهور به مجموعه‌ای از رویکردها و استراتژی‌ها اشاره دارد که هدف اصلی آن‌ها پرورش نسلی متعادل، مسئولیت‌پذیر و توانمند است. در آستانه‌ی عصر جدیدی از تحولات شگرف اجتماعی، علمی و تکنولوژیکی، تعلیم و تربیت به عنوان یکی از ارکان اساسی پیشرفت و تعالی جوامع، نقشی حیاتی و تعیین‌کننده ایفا می‌کند. نگاه به آینده و آماده‌سازی نسل‌های آینده برای مواجهه با چالش‌های پیش‌رو و فرصت‌های بی‌نظیر این عصر، مستلزم بازنگری و تحولی بنیادین در نظام‌های آموزشی و تربیتی است. عصر ظهور، با تاکید بر ارزش‌های معنوی، اخلاقی و انسانی، فرصتی طلایی برای طراحی و اجرای الگویی نوین از تعلیم و تربیت ارائه می‌دهد که در آن، پرورش انسان‌های کامل و متعالی در کانون توجه قرار دارد. ترکیب این ابعاد در یک نظام آموزشی جامع، منجر به پرورش نسل توانمندی می‌شود که نه تنها قادر به تحقق آرمان‌های فردی و اجتماعی است، بلکه به عنوان نیرویی مؤثر در راستای پیشرفت جامعه و بشریت عمل می‌کند. در این راستا، ابعاد مختلف تعلیم و تربیت در عصر ظهور، فراتر از آموزش‌های صرفاً علمی و تخصصی، به پرورش ابعاد مختلف انسانی از جمله رشد معنوی، اخلاقی، فنی و حرفه‌ای و همچنین بین‌المللی می‌پردازد. هدف از این تحقیق بررسی ابعاد تعلیم و تربیت در عصر ظهور می‌باشد. این تحقیق به روش توصیفی، تحلیلی و کتابخانه‌ای نگاشته شده است. از نتایج این تحقیق بعد اخلاقی، بعد اجتماعی، بعد بین‌المللی، و... می‌باشد.

کلیدواژگان: ابعاد، تعلیم و تربیت، عصر، ظهور.

مقدمه

در شرایط امروز، با گسترش سریع علم و فناوری و تغییرات بنیادی در ساختارهای اجتماعی و اقتصادی، نیاز به یک نظام تعلیم و تربیت جامع و پویا بیش از هر زمان دیگری حس می‌شود. عصر ظهور، به عنوان دوره‌ای ادراکی و معنوی، فرصتی مناسب برای تجدید نظر در نگرش‌ها و رویکردهای آموزشی فراهم آورده است. هدف اصلی این دوره، پرورش نسلی متعهد، هوشمند، و مؤثر است که بتواند به خوبی با چالش‌های معاصر و آینده روبرو شود و در مسیر تحول و پیشرفت جامعه گام بردارد.

در بعد معنوی و اخلاقی بر تأکید بر پرورش ارزش‌ها و اصول اخلاقی، تقویت ایمان دینی و مهارت‌های انسان‌دوستانه تأکید می‌شود. این بُعد به افراد کمک می‌کند تا درک عمیق‌تری از خود و جامعه پیدا کنند و در زندگی روزمره خود بر اساس اصول اخلاقی عمل نمایند یا در بعد فنی و حرفه‌ای به آموزش مهارت‌های عملی و فنی تأکید دارد که به افراد امکان می‌دهد در بازار کار موفق باشند. با توجه به نیازهای روزافزون جوامع به نیروی کار ماهر و خلاق، این بُعد آموزشی بایستی با آخرین تحولات و نوآوری‌ها در عرصه‌های مختلف شغلی هماهنگ شود.

با در نظر گرفتن این ابعاد، نظام تعلیم و تربیت در عصر ظهور نه تنها به دنبال پرورش علم و دانش است، بلکه به‌طور همزمان بر تربیت انسان‌هایی با فکر انتقادی، مسئولیت‌پذیر و بادوام تأکید دارد. بدین ترتیب، هدف نهایی این نظام، ساختن جامعه‌ای عادلانه و پویا است که در آن هر فرد بتواند به حداکثر توانایی‌های خود دست یابد و در راستای بهبود کیفیت زندگی خود و دیگران تلاش کند. از این رو، ضروری است که به طراحی برنامه‌های آموزشی و تربیتی جامع و یکپارچه توجه شود که بتوانند به خوبی نیازهای مختلف جامعه و افراد را پاسخگو باشند و به شکل‌گیری نسلی متعادل، ارزش‌محور و توانمند منجر گردند. در این نوشتار، به بررسی ابعاد مختلف این رویکرد نوین در تعلیم و تربیت پرداخته و اهمیت تلفیق و هم‌افزایی این ابعاد در تربیت نسلی توانمند، آگاه و مسئولیت‌پذیر را مورد تحلیل قرار می‌دهیم. در این راستا، مقاله حاضر به بررسی عمیق‌تر ابعاد تعلیم و تربیت در عصر ظهور و اهمیت هم‌افزایی آن‌ها در ایجاد یک نظام آموزشی مؤثر و تحقق آرمان‌های انسانی و اجتماعی خواهد پرداخت.

تاکنون مقالات و کتابهای گوناگونی درمورد ابعاد تعلیم و تربیت نگاشته شده که از این میان می‌توان به فهرست زیر اشاره کرد: تاکنون مقالات و کتاب‌های گوناگونی در مورد ابعاد تعلیم و تربیت نگاشته شده و هر کدام از

منظری به این قضیه نگریستند، ولی در این پژوهش به ابعاد تعلیم و تربیت در عصر ظهور پرداخته شد که در تحقیق های مشابه سابقه ندارد.

مفهوم تعلیم و تربیت

تعلیم، مصدر باب تفعیل است که از ماده (ع - ل - م) مشتق شده است و در لغت به معنای آموختن می باشد. راغب اصفهانی می گوید: تعلیم به اموری اختصاص دارد که با تکرار و فراوانی همراه باشد، به گونه ای که از آن، اثری در ذهن متعلم به وجود آید. برخی در بیان آن گفته اند: تعلیم آگاه کردن نفس برای تصور معانی است و تعلم آگاه شدن نفس بر آن است.^۱ تربیت از ریشه «ربو» و باب تفعیل است و در این ریشه معنای زیادت و فزونی می دهد و با توجه به ریشه آن، به معنی فراهم آوردن موجبات فزونی و پرورش است؛ از این رو به معنی تغذیه طفل به کار می رود. معنی لغوی تربیت: نشو و نما دادن، زیاد کردن، برکشیدن و مرغوب یا قیمتی ساختن است. در این معنی اخیر، تربیت از حد افراط و تفریط بیرون آوردن و به حد اعتدال سوق دادن، تعریف شده است. رشد دادن یا فراهم کردن زمینه مناسب برای رشد و شکوفایی استعدادها و به فعلیت رساندن قوای نهفته یک موجود را تربیت گویند که باید با اصولی همراه باشد تا به نحو احسن صورت گیرد. استاد شهید مرتضی مطهری، تربیت را این گونه تعریف می کند: تربیت، عبارت است از پرورش دادن؛ یعنی استعدادهای درونی ای را که بالقوه در یک شیء موجود است، به فعلیت درآوردن و پرورش و لهذا تربیت فقط در مورد جاندارها، یعنی گیاه و حیوان و انسان صادق است... از همین جا معلوم می شود که تربیت باید تابع و پیرو فطرت، یعنی تابع و پیرو طبیعت و سرشت شیء باشد.^۲

مفهوم شناسی ظهور

در لغت به معنای آشکار شدن، بعد از مخفی بودن است.^۳ مقصود از ظهور در اینجا ظهور لفظی است. به معنایی که شنونده به عنوان یکی از افراد عرف از کلام گوینده می فهمد و کلام او بر آن به عنوان مقصود گوینده دلالت می کند، ظاهر گفته می شود؛ خواه دلالت لفظ بر آن معنا به اقتضای وضع لفظ بر آن معنا باشد یا به سبب قرآینی که ذهن شنونده را به آن معنا منتقل می کند. چنان که به دلالت لفظ بر آن معنا ظهور گویند.^۴ منظور

^۱ حسین، راغب اصفهانی، مفردات راغب، انتشارات روزنه، تهران، ۱۳۷۷، ماده علم

^۲ مرتضی، مطهری، انسان کامل، چاپ اول، انتشارات صدرا، تهران، ۱۳۷۳، ص ۵۶ و ۵۷

^۳ محمدرضا، حسینی، فرهنگ لغات و اصطلاحات فقهی، چاپ ۱، سروش، ۱۳۹۱، شماره فیش در پژوهشکده حقوق و قانون ایران ۶۶۵۶۳۴۸

^۴ محمد، مومن قمی، تسدید الاصول، انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین، قم، ج ۲، ۱۳۷۷، ص ۴۵

از ظهور در اصطلاح فقهی و حقوقی آن است که گرچه احتمال آن می‌رود که یک عبارت، معنای دیگری داشته باشد که در صورت مراد از آن باید قرینه ای در کلام باشد، اما در صورت نبود قرینه بر معنای دیگر آن، باید به همان معنای ظاهری تمسک جست.^۱

ابعاد تعلیم و تربیت در عصر ظهور

ابعاد تعلیم و تربیت در عصر ظهور امام مهدی (عج) به عنوان یک موضوع مهم و جذاب در تفکر دینی و اجتماعی، دارای جوانب مختلفی است که می‌توان به آن‌ها اشاره کرد:

۱- بعد اخلاقی

در عصر ظهور، توجه به تقویت ارزش‌های اخلاقی و معنوی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار خواهد بود. آموزش مفاهیم اخلاقی مانند صداقت، انصاف، و همکاری در کنار پرورش روحیات مثبت در افراد از ضرورت‌های تعلیم و تربیت در این دوران خواهد بود. بعد اخلاقی در تعلیم و تربیت عصر ظهور، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و به عنوان ستون اصلی تربیت انسان‌های کامل و صالح مطرح می‌شود. این بعد، فراتر از آموزه‌های اخلاقی صرف بوده و با توجه به آموزه‌های دینی و انتظار ظهور، به ابعاد عمیق‌تری می‌رسد. اخلاق الهی به معنای پیروی از دستورات و آموزه‌های دینی و عمل به فرامین خداوند است. امام صادق (ع) فرموده‌اند: «كُونُوا دُعَاءَ لِلنَّاسِ بِالْخَيْرِ بِغَيْرِ اَلْسِنَتِكُمْ؛ مردم را با زبانتان نه با زبانتان به سوی کارهای خوب سوق دهید.»^۲ این شامل رعایت عدالت، صداقت، امانتداری، رحمت، گذشت، و دیگر ارزش‌های اخلاقی است که در متون دینی به آن‌ها تاکید شده است. این بعد، از رفتارهای فردی تا تعاملات اجتماعی را در بر می‌گیرد. این بعد به اخلاقیات مرتبط با آمادگی برای عصر ظهور امام زمان (عج) اشاره دارد. این شامل آمادگی برای پذیرش عدل و قسط، مبارزه با ظلم و فساد، ایثار و فداکاری در راه حق، و تلاش برای ایجاد جامعه‌ای عادلانه و آرمانی است. ویژگی‌های شخصیتی منتظران واقعی، مثل صبر، پایداری، ایمان قوی، و تلاش برای خودسازی، از جمله مؤلفه‌های این بعد اخلاقی است.^۳

^۱ فرزاد، حاتم زاده. جلوه ای از فولکوریک حقوقی (حقوق در آئینه مثل ها و اصطلاحات عامیانه). چاپ ۱. جنگل،

۱۳۹۲، شماره فیش در پژوهشکده حقوق و قانون ایران ۶۶۵۶۳۵۲

^۲ محمدباقر، مجلسی، بحارالانوار، بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۳ق، ج ۷، ۷۱

^۳ محمدباقر، هوشیار، اصول آموزش و پرورش، تهران، دانشگاه تهران، چاپ سوم، ۱۳۳۵ش، ص ۹۳

بعد اخلاقی در عصر ظهور، به روابط اجتماعی و مسئولیت‌های فرد در قبال جامعه نیز می‌پردازد. این شامل احترام به حقوق دیگران، همکاری و همدلی در جامعه، مبارزه با تبعیض و بی‌عدالتی، و تلاش برای ایجاد جامعه‌ای سالم و پویا است. امام باقر(ع) درباره گرایش به عقل و منطق و شکوفایی عقلی بشری در مکتب تربیتی مهدوی چنین فرموده است: «إِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَضَعَ يَدَهُ عَلَى رُءُوسِ الْعِبَادِ فَجَمَعَ بِهِ عُقُولَهُمْ وَ أَكْمَلَ بِهِ أَخْلَاقَهُمْ؛ زمانی که قائم ما قیام کند، دست خود را بر سر مردم می‌گذارد و بدان وسیله عقل آنان را شکوفا ساخته و اخلاقشان را الهی می‌سازد.»^۱ در این بعد، آموزش مهارت‌های زندگی، حل تعارض، و مدیریت روابط انسانی نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. مهم‌ترین رکن بعد اخلاقی، خودسازی و تهذیب نفس است. این به معنای کوشش مداوم در جهت اصلاح رفتارها و افکار نادرست، کنترل غرایز و شهوات، و تلاش برای رسیدن به کمال انسانی است. این فرآیند به توسط روش‌هایی مثل دعا، نیایش، مراقبه، و عمل صالح امکان پذیر است. تقویت وجدان اخلاقی به عنوان راهنمای درونی انسان، نقش حیاتی در بعد اخلاقی دارد. این به معنای آموزش و پرورش قدرت درک خوب و بد، و مسئولیت‌پذیری در برابر اعمال خود است. در مجموع، بعد اخلاقی در تعلیم و تربیت عصر ظهور به معنای تربیت انسان‌هایی است که نه تنها از نظر علمی و فکری بلکه از نظر اخلاقی و رفتاری نیز کامل و آرمانی باشند. این بعد اساسی‌ترین ستون در ساختن جامعه‌ای عادلانه و مهدوی است.^۲

۲- بعد علمی

در عصر ظهور، با توجه به پیشرفت‌های علمی و تغییرات تکنولوژیک، آموزش و پژوهش علمی نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. تربیت افرادی با دانش مناسب و توانایی‌های علمی می‌تواند به توسعه جامعه کمک کند. بعد علمی در تعلیم و تربیت عصر ظهور نقشی اساسی و کلیدی دارد و تضمین‌کننده‌ی تحقق اهداف بلندمدت اجتماعی، اخلاقی و معنوی است. در این بعد، هدف نه تنها دستیابی به دانش و علم به‌عنوان یک هدف مستقل، بلکه استفاده از آن برای ایجاد تغییرات مثبت در فرد و جامعه می‌باشد. در آموزه‌های اسلامی، علم به عنوان یک فریضه و واجب دینی شناخته شده است. در این راستا تشویق به فراگیری علم آموزش به افراد (مخصوصاً جوانان) درباره اهمیت علم و دانش به‌عنوان وسیله‌ای برای نزدیک‌تر شدن به خداوند و بهبود زندگی فردی و اجتماعی. ترویج تفکر انتقادی باعث کمک به دانش‌آموزان برای انتقاد و پرسش از دانسته‌های خود و پرورش

^۱ محمدباقر، مجلسی، بحارالانوار، بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۳ق، ج ۵۲، ۳۳۶

^۲ اسدالله، هاشمی، شهید‌یظهر حضرت مهدی(عج) از دیدگاه اسلام و مذاهب و ملل جهان، قم، مسجد مقدس جمکران، چاپ اول، ۱۳۸۴ش، ص ۱۷۱

در عصر ظهور، ممکن است نیاز به تربیت افرادی باشد که توانایی ارتباط و تعامل با فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف را داشته باشند. آموزش زبان‌ها و فرهنگ‌های دیگر می‌تواند به جهانی‌گرایی و تفاهم بین ملت‌ها کمک کند. بعد بین‌المللی در ابعاد تعلیم و تربیت در عصر ظهور به مطالعه و بررسی روابط آموزشی در سطح جهانی و تأثیرات متقابل فرهنگ‌ها، نظام‌های آموزشی و رویکردهای تربیتی مختلف می‌پردازد. این بعد به دنبال ایجاد فهم عمیق‌تر از جهانی‌شدن و تأثیر آن بر فرآیندهای آموزشی و تربیتی است. همکاری‌های بین‌المللی در نظام آموزشی در ایجاد برنامه‌های تبادل دانش‌آموزی و معلمی به منظور فراهم‌سازی فرصت‌های یادگیری مشترک و تجربیات آموزشی جدید. همکاری در پروژه‌های تحقیقاتی بین‌المللی به منظور به‌اشتراک‌گذاری اطلاعات و تجربیات در زمینه‌های مختلف تعلیم و تربیت. تنوع فرهنگی و فراملی در آموزش چند فرهنگی مانند ترویج آموزه‌های چندفرهنگی به منظور شناخت بهتر فرهنگ‌های مختلف و آشنا کردن دانش‌آموزان با ارزش‌ها و رفتارهای انسانی متفاوت. توسعه روحیه بین‌فرهنگی در پرورش مهارت‌های بین‌فرهنگی و توانایی کار در گروه‌های متنوع به عنوان یکی از مهارت‌های کلیدی در دنیای جهانی‌شده. فناوری و آموزش از راه دور در بهره‌گیری از تکنولوژی‌های نوین جهت آموزش‌های بین‌المللی و همکاری‌های آموزشی، نظیر کلاس‌های آنلاین و وبینارهای بین‌المللی. آموزش آنلاین و فاصله‌ای در توسعه پلتفرم‌های آموزشی آنلاین برای جذب دانش‌آموزان و دانشجویان از کشورهای مختلف و ارائه دوره‌های آموزشی به صورت آنلاین. رشد مهارت‌های جهانی در آموزش مهارت‌های زندگی جهانی در گنجاندن مهارت‌های مورد نیاز برای زندگی و کار در سطح جهانی مانند تفکر انتقادی، حل مسئله و قضاوت اخلاقی. توسعه زبان‌های خارجی در آموزش زبان‌های بین‌المللی (مانند انگلیسی، اسپانیایی، چینی و...) به منظور تسهیل ارتباطات و تعامل با دیگر فرهنگ‌ها. مقابله با چالش‌های جهانی در آموزش در زمینه توسعه پایدار در گنجاندن مباحث مربوط به توسعه پایدار، حقوق بشر، و بهداشت جهانی در برنامه‌های آموزشی به منظور آماده‌سازی دانش‌آموزان برای معضلات جهانی.^۱

توجه به مشکلات اجتماعی و اقتصادی جهانی در آموزش در مورد چالش‌های اجتماعی و اقتصادی مانند فقر، نابرابری، و بحران‌های اقلیمی و ترغیب به اقدام اجتماعی. شکل‌گیری هویت جهانی در پرورش هویت جهانی در ایجاد حس تعلق به یک جامعه جهانی و پرورش شناخت فرد از جایگاه خود در دنیای بزرگ‌تر. شرکت در برنامه‌های بین‌المللی در مشارکت در رویدادهای بین‌المللی، کنفرانس‌ها و مسابقات علمی و فرهنگی به منظور ارتقاء توانمندی‌ها و شناخت فرهنگی. توسعه عدالت آموزشی در تأکید بر آموزش برابر که تلاش برای کاهش فاصله‌های آموزشی در سطح بین‌المللی و ارائه فرصت‌های آموزشی برابر برای همه افراد، به ویژه در مناطق

^۱ حسین، مقدس، نقش تربیتی آموزه‌های مهدوی در اخلاق فردی و اجتماعی از منظر قرآن و حدیث، مقاله علمی پژوهشی،

دوره ۲، شماره ۳ - شماره پیاپی ۷، ۱۴۰۱، ص ۱۰۷

محروم و کشورهایی با منابع محدود. حمایت از آموزش برای گروه‌های آسیب‌پذیر در توجه ویژه به آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان در مناطق جنگ‌زده، فقیر و آسیب‌پذیر. بعد بین‌المللی در تعلیم و تربیت در عصر ظهور به دنبال آماده‌سازی نسلی است که نه تنها از توانمندی‌های علمی و فنی برخوردار باشد، بلکه بتواند با چالش‌های جهانی به‌خوبی روبرو شود و در عصر جهانی‌شدن نقش مؤثری ایفا کند. این بعد با ترویج همکاری‌های بین‌المللی، برخورداری از تنوع فرهنگی، و توجه به مشکلات اجتماعی و اقتصادی جهانی به تقویت ارزش‌های انسانی، فرهنگی، و اجتماعی پرداخته و به توسعه عدالت آموزشی در سطح جهانی کمک می‌کند. بدین ترتیب، این بعد از اهمیت بالایی برای تربیت انسان‌هایی یاد می‌کند که بتوانند در یک دنیای پیچیده و متنوع زندگی کنند و به صلح و همبستگی جهانی کمک نمایند. با توجه به این ابعاد، تعلیم و تربیت در عصر ظهور می‌تواند به تحقق جامعه‌ای برنامه‌ریزی شده، متعادل، و با ارزش‌های انسانی و اسلامی منجر شود.^۱

^۱ حسین، مقدس، نقش تربیتی آموزه‌های مهدوی در اخلاق فردی و اجتماعی از منظر قرآن و حدیث، مقاله علمی پژوهشی، دوره ۲، شماره ۳ - شماره پیاپی ۷، ۱۴۰۱، ص ۱۰۷

نتیجه گیری

در جمع‌بندی ابعاد تعلیم و تربیت در عصر ظهور، می‌توان گفت که این رویکرد تربیتی یک منظومه جامع و چندبعدی است که هدف اصلی آن، پرورش نسلی متوازن، آگاه، مسئولیت‌پذیر و توانمند است که بتواند در راستای تحقق آرمان‌های انسانی و الهی گام بردارد. این ابعاد، که شامل تربیت اخلاقی و معنوی، فنی و حرفه‌ای، و بین‌المللی است، در تعامل و هم‌افزایی با یکدیگر، به ایجاد یک نظام آموزشی ایده‌آل کمک می‌کنند. تربیت اخلاقی و معنوی، سنگ بنای تربیت در عصر ظهور است و به پرورش فضائل اخلاقی، تعمیق باورهای دینی و معنوی، و تقویت حس مسئولیت‌پذیری و تعهد اجتماعی می‌پردازد. این بعد، به ایجاد یک زیربنای محکم برای تربیت فردی و اجتماعی کمک می‌کند و افراد را به سمت کمال و تعالی رهنمون می‌سازد. تربیت فنی و حرفه‌ای، بر توسعه مهارت‌ها و توانمندی‌های عملی در حوزه‌های مختلف شغلی و فنی تأکید دارد. هدف از این بعد، تجهیز افراد به مهارت‌های لازم برای حضور فعال در بازار کار و کمک به توسعه اقتصادی و اجتماعی جامعه است. این بعد، به همراه بعد اخلاقی و معنوی، از یک سو، مانع از انحرافات اخلاقی در محیط کار می‌شود و از سوی دیگر، با ارتقای سطح مهارت‌ها، زمینه را برای پیشرفت فردی و اجتماعی فراهم می‌آورد. تربیت بین‌المللی، بر گسترش دیدگاه جهانی، آشنایی با فرهنگ‌های مختلف، و تقویت مهارت‌های لازم برای تعامل با جهانیان تأکید دارد. هدف از این بعد، آماده‌سازی افراد برای مواجهه با چالش‌های جهانی، مشارکت در حل مسائل بین‌المللی، و ایجاد حس تعلق به یک جامعه جهانی است. این بعد، با پرورش درک متقابل و احترام به دیگران، به صلح و همبستگی جهانی کمک می‌کند. ترکیب این سه بعد در یک ساختار منسجم، به ایجاد یک شخصیت چندبعدی منجر می‌شود که از نظر علمی، اخلاقی، فنی و اجتماعی در سطح بالایی قرار دارد. این نسل، نه تنها برای موفقیت فردی خود تلاش می‌کند، بلکه در جهت ارتقای جامعه و خدمت به بشریت گام برمی‌دارد. در نهایت، می‌توان گفت که تعلیم و تربیت در عصر ظهور، فرآیندی پویا و مستمر است که با بهره‌گیری از دانش و فناوری‌های نوین، به دنبال تربیت نسلی است که بتواند با چالش‌های زمانه مقابله کند، ارزش‌های انسانی را پاس دارد، و در ساختن جهانی بهتر، عادلانه‌تر و صلح‌آمیزتر مشارکت فعال داشته باشد. این نسل، میراث‌دار ارزش‌ها و آرمان‌های بزرگ انسانی خواهد بود و با عمل به آن‌ها، زمینه‌ساز ظهور جامعه‌ای آرمانی خواهد شد.

منابع

- ۱- آمدی تمیمی، عبدالواحد، غرر الحکم و درر الکلم، شرح: محمدتقی خوانساری، تهران، دانشگاه تهران، ج ۲، ۱۳۷۳ ش
- ۲- آیتی، نصرت‌الله، «مفهوم‌شناسی اصطلاحی جامعه زمینه‌ساز»، فصل‌نامه مشرق موعود، ش ۲۰، قم، مؤسسه آینده روشن، زمستان ۱۳۹۰ ش
- ۳- باقری، خسرو، «آسیب‌شناسی تربیتی مهدویت»، فصل‌نامه انتظار موعود، سال اول، ش ۱، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)، ۱۳۸۰ ش
- ۴- جوادی آملی، عبدالله، امام مهدی؛ موجود موعود، قم، مرکز نشر اسراء، ۱۳۹۰ ش
- ۵- حاتم زاده. فرزند، جلوه ای از فولکوریک حقوقی (حقوق در آیین مثل ها و اصطلاحات عامیانه). چاپ ۱. جنگل، ۱۳۹۲
- ۶- حسینی. سیدمحمد رضا، فرهنگ لغات و اصطلاحات فقهی. چاپ ۱. سروش، ۱۳۹۱
- ۷- حکیمی، محمد، عصر زندگی و چگونگی آینده انسان و اسلام، چاپ چهارم، قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۰.
- ۸- راغب اصفهانی، حسین، مفردات راغب، انتشارات روزنه، تهران، ۱۳۷۷
- ۹- رشیدپور، عبدالمجید، تربیت از دیدگاه وحی، سوم، قم، نشر مؤلف، ۱۳۷۰
- ۱۰- شفیعی، سید محمد، پرتویی از مبانی تربیتی - عرفانی امام خمینی (رحمه الله)، دوم، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۶
- ۱۱- کارگر، رحیم، تعلیم و تربیت در عصر ظهور، قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)، چاپ دوم ۱۳۸۹
- ۱۲- مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، بیروت، مؤسسه الوفاء، ج ۷۱، ۱۴۰۳ ق
- ۱۳- مطهری، مرتضی، انسان کامل، چاپ اول، انتشارات صدرا، تهران، ۱۳۷۳

- ۱۴- مقدس، حسین، نقش تربیتی آموزه های مهدوی در اخلاق فردی و اجتماعی از منظر قرآن و حدیث، مقاله علمی پژوهشی، دوره ۲، شماره ۳ - شماره پیاپی ۷، ۱۴۰۱
- ۱۵- مکارم شیرازی، ناصر، حکومت جهانی مهدی (عجل الله فرجه)، چاپ هشتم، قم: مدرسه امام علی (علیه السلام)، ۱۳۷۶
- ۱۶- مومن قمی، محمد، تسدید الاصول، انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین، قم، ج ۲، ۱۳۷۷
- ۱۷- نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبه، ترجمه: علی اکبر غفاری، تهران، مکتبه الصدوق، چاپ اول، ۱۳۷۶ش
- ۱۸- هاشمی شهیدی، اسدالله، ظهور حضرت مهدی (عج) از دیدگاه اسلام و مذاهب و ملل جهان، قم، مسجد مقدس جمکران، چاپ اول، ۱۳۸۴ش
- ۱۹- هوشیار، محمدباقر، اصول آموزش و پرورش، تهران، دانشگاه تهران، چاپ سوم، ۱۳۳۵ش